

86

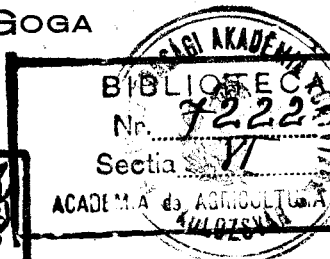
KOLOZSVARI M. KIR. GAZDASAGI AKADEMIA
KONYVTARA

101001

szám.

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL IV

Nr. 26

1

IULIE

1923

În acest număr: *Lichidare* de Octavian Goga; *Veșmântul Noptii*, poezie de Teodor Murășanu; *Sașii în Ardeal* de Gh. Tulbure; *Subiect rezervat* de Ion Gorun; *O rivalitate politică* de N. Iorga; *Educația sufletească în școlile noastre* de Octavian Prie; *Amicii poporului* de Alexandru Hodoș; *Uniunea voluntarilor* de P. Nemoianu; *Cronica politică* de Ion Balint; *Gazeta rimată: Cartea albă* de Ana & Caiafa; *Insemnări: Suveranții noștri în Polonia*; D-l Alexandru Vaida și Mihail Eminescu; *O desiluzie*; *Eroii dela 1848*; *Moartea transfugului politic*; „Castelul dela Ciucea”; Cărți și reviste.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : PIATA CUZA VODĂ NO. 16

Un exemplar 5 Lei

Țara Noastră

Lichidare...

Cetitorii care-au urmărit cu luare aminte coloanele acestei reviste știu câtă obiectivitate liniștită ne-a călăuzit de câte ori a fost vorba să cumpănim manifestările tuturor acțiunilor de guvernământ aici în Ardeal.

Oricare ar fi fost marile deosebiri de principii și metodă între noi și partidul actual la cârma țării, noi ne-am dat seama din primele momente că în această provincie alipită, abia la începutul consolidării noastre interioare, când noua viață de stat e fragilă încă și dușmăniile oculte tot mai stăruie la fie-ce pas, a stânjeni actele guvernării înseamnă a aduce o perturbare în opera însăși a întăririi naționale. Gândim în așa chip, ne-am zis că sentimentul patriotic trebuie să primeze aici asupra considerațiilor de partid și că în Ardeal ori-ce activitate a organelor de stat în perioada actuală nu poate fi privită decât prin prisma unei critici binevoitoare.

Am tras deci toate consecințele acestei onestități de gândire și mărturie ne e întreaga opinie publică pentru atitudinea noastră. Cetitorii știu că în loc de-a prăvăli obstacole în fața unei bune îndrumări a lucrurilor, noi am luat rolul de spectatori calmi și-am așteptat să vedem rezultatele. N'am discreditat deci cu nimic prestigiul conducerii acestei țări, n'am uzat de mijloacele unei opoziții acerbe, n'am slăbit încrederea maselor și mai ales n'am contribuit cu nimic la acel spectacol de penibilă bălăcăreală la care s'au dedat elemente inconștiente stârnind bucuria dușmanilor noștri.

Printr'o îndelungă tăcere deci și printr'o chibzuită judecată ne-am răscumparat, credem, în deajuns dreptul de-a cântări faptele cărmuirii de astăzi, înțelegând toată lumea că dacă ne ridicăm cuvântul cu tărie, e că ne găsim în fața unor regretabile greșeli pe cari a nu le releva ar însemna să suportăm cu ușurință cele mai dăunătoare consecințe.

Partidul liberal, după-cum s'a spus de mai de multe-ori în aceste pagini, în actuala lui guvernare, dela început a fost cu desăvârșire

lipsit de mijloacele de-a remedia multe lipsuri ale vieții din Ardeal. Politicește izolat de lumea de aici cu care n'a luat contact, partidul d-lui I. C. Brătianu, n'a avut nici un punct de sprijin dincoace de Carpați. Urmarea acestei izolări a fost faptul că nici o personalitate de seamă din rândurile Ardelenilor nu s'a ivit în tabăra lui, la care s'au alăturat figurile cele mai neglijabile, fără nici o greutate în rândurile noastre, sau figurile odioase descalificate prin tribulațiile lor de subț regimul unguresc. Astfel s'a inaugurat deodată cu venirea la putere a actualului guvern o dureroasă coborâre în nivelul luptelor politice. Oameni fără nici o valoare personală au răsărit în toate colțurile, copleșiți de tot felul de atribuțiuni reprezentative, scăzând în ochii mulțimii respectul tuturor funcțiunilor de stat și lăsând în urma lor o dungă întunecată de balansare morală și de crasă trivialitate. Prezența acestor mandarini improvizai în fruntea trebilor publice a lăsat impresia că Ardealul politicește e orfan în guvernarea actuală și că interesele lui nu pot fi păzite de către acei ce n'au isbutit să-și apropie aici decât elementele cele mai contestabile. Guvernul, pornit la drum cu acest fatal stigmat de naștere, a luat dela început toate măsurile ca să înăsprească relațiile și să trezească în popor conștiința că acest puternic colț de pământ nu participă cu nimic la îndrumarea destinului lui.

Fără să însemnăm aici toate greșurile de fiecare clipă, a căror rețea a rănit pas cu pas psihologia unei mulțimi susceptibile, e de ajuns să reamintim gluma omerică a alegerilor, cu aceea ciudată revărsare de nelegiuiri aplicate ca niște palme zdravene din bun senin pe obrazul nenumăraților oameni cum se cade. Suntem de convingerea că această rețetă inoportună a contribuit mai mult decât ori-ce la slăbirea coeziunii între provinciile alipite, a făcut deci cel mai mare rău ideii de stat român, a mănât apa la moara pescuitorilor în tulbure, a făcut să se deslănțuie o spurcată demagogie și-a regresat procesul de normalizare în raporturile interne ale vieții noastre de stat.

O concepție inițială profund greșită, de-a governa această provincie fără contribuția ei, și-a vădit dela început roadele funeste. Faptul că guvernul în compoziția lui, a putut afișa miniștrii pentru Bucovina și Basarabia, fără a fi însă în stare să prezinte un exponent pe seama provinciei celei mai importante ca valoare culturală și numerică, este un prețios document care caracterizează stările actuale. Tot ce s'a desfășurat mai târziu a fost sub impulsul acestei eclipse totale de înțelegere politică. Năvala de deputați din vechiul Regat și de funcționari dela centru trimiși aici în împrejurări cu totul necunoscute, n'a făcut decât să propage mai departe un sistem obtuz de gândire. În mod firesc deci, rezultanta unei greșeli politice a fost o lungă serie de greșeli în administrarea trebilor curente.

Opera migăloasă începută de guvernul trecut în vederea unei treptate unificări administrative la adăpostul ordinii de drept noi create printr-o cumpănită legiferare, s'a curmat în mod brusc. În loc de-a se lăsa încă în Ardeal anumite expozituri administrative pe seama diverselor departamente, sau de-a se crea pentru necesitățile de-aici

serviciile corăspunzătoare la centru prin oameni din partea locului, fericirii guvernanti ai d-lui Brătianu, temperamente puțin complicate, lucrând cu-o mentalitate sumară de cazarmă, au ras pur și simplu instituțiile locale și nu le-au înlocuit cu nimic. E în adevăr extrem de caracteristică adorabila ușurință cu care se lucrează într-o problemă ce-ar trebui să angajeze în mare măsură distinsa sfială a omului de scrupul... Conducerea partidului liberal lipsită de-o proprie intuiție în cea mai dificilă chestiune de guvernare, inspirată numai de tiparele vechi anahronice astăzi, n'a înțeles că însăși ideia unității de stat e sguduită de-acest simplism deplasat și că dublând nemulțumirea politică de destrămarea întregului aparat al trebilor publice, viața noastră întreagă apucă pe povârniș.

Nu s'a ținut seamă de aceste considerații covârșitoare și s'a început grabnica lichidare a tuturor serviciilor din Cluj, lăsându-se funcționarii pe drumuri și neinstalând în birourile ministerelor nici un organ special, menit să asigure continuitatea normală a lucrărilor și-o înțelegere a aspectelor locale. Consecința e că acolo la București toate trebuințele din Ardeal rămân în părăsire, poticnindu-se de-o absolută nepricepere. În mod firesc ordinele care se dau vizează măsuri exotice fără rost, iar strigătele desnădăjduite dela periferii găsesc urechi surde și-o exasperantă seninătate la centru. Bieții oameni cu diversele lor nevoi umblă uluiți în toate părțile, ideia de legalitate devine din ce în ce mai iluzorie și angrenajul vieții de stat suferă de-o paralizie generală.

Ca o urmare logică a stărilor anormale o crescândă nemulțumire surdă se propagă pe toată linia, anarhia crește, populația se simte fără stăpân, o senzație penibilă de provizorat se trece în conștiința populară, trezind accente de îndoială și descurajare.

Cum spunem la începutul acestor rânduri, cuvântul nostru nu e inspirat nici de otrava unei opoziții înăcrite, nici de dorința vulgară de-a veni cu ori-ce preț la cârma țării, cu un ceas mai curând. Adevărul însă descinde cu-o forță elementară în călimara noastră și se cere pe hârtie. Avem convingerea nestrămutată, pe care suntem gata s'o justificăm prin cea mai largă discuție, că dintre greșelile guvernului liberal *cea mai mare e absența completă de program pentru multiplele nevoi ale Ardealului.*

Când fixăm, deci, această axiomă acum în preajma lichidării dela Cluj, gândindu-ne la tendința de echilibru care îndrumă soarta acestui popor cu multă pipăire și bun simț, ne întrebăm nu cumva e aproape ceasul lichidării celeilalte, a lichidării de concepție, a lichidării de guvern, pentru reîntronarea unor relații mai ordonate, menite să ducă cu un pas înainte închegarea țării?

Să vedem!

S'ar părea că în materie de profeție pân'acum cel puțin unele aptitudini nu ne-au lipsit și n'avem încă nici un cuvânt să credem că ar fi să ne părăsească...

OCTAVIAN GOGĂ

Veșmântul Noptii

Cu chipu-i veșnic trist, cum e mormântul,
Măiastra Noapte poposind pe-un steiu,
Din uriașu-i ghem de funigei
Își țese tainic prin văzduh veșmântul...

Ea țese-o pânză neagră ca pământul
De mii de ani o țese cu temei,
Bătându-și joc de bătrânețea ei
De mii de ori i-o 'ncurcă 'n glumă vântul...

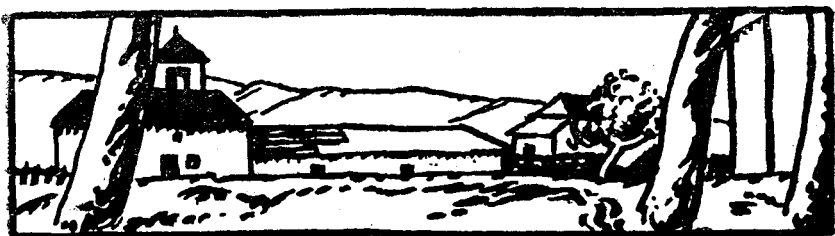
Ea însă-și leagă 'n pripă pânza ruptă
Și țese mai departe, țese, țese,
Țesându-și cu suspinuri ne'ntelese,
De mii de veacuri, truda ne'nteruptă.

Ea-i oarbă, stinsă și de toți lăsată...

De mila ei nemărginita boltă
Intr'o splendoare care te revoltă
Aprinde-și toate stelele deodată —

Sub para lor de-argint ce-și prăbușește
Peste văzduhuri pulberea curată
Să 'ncerce Biata să-și sfârșească-odată
Veșmântul care nu și-l mai sfârșește.

TEODOR MURĂȘANU

Sașii în Ardeal

Înainte de război, cu câțiva ani, se sărbătorea la Sibiu aniversarea celor 700 de ani dela venirea Sașilor în Ardeal.

Banderii de călăreți parcurgeau solemn și tacticos strada Cisnădiei. Iciclea răsuna câte-un „Hoch!” foarte monoton și temperat. În mulțimea spectatorilor de ocazie, cari populau stradele, se afla și un cioban din Poplaca. Stătea și el cu căciula dată pe ceafă, răzimat în măciucă și privea nedumirit.

— Noa vecine, voi chind faceți așa paradie frumoasă? — îl agări un Sas din Turnișor.

— Noi n'avem de ce, jupâne, pentru că noi suntem de aici — răspunse scurt Românul.

Dialogul acesta, simplu și profund, ca o axiomă populară, cuprinde mai mult, decât un adevăr istoric. El este o probă, că teoria continuității noastre în Dacia trăiește ca un adevăr organic în adâncurile conștiinței poporului.

Țăranul nostru știe, că aici în Ardeal noi suntem poporul cel mai vechiu, poporul autohton... În conștiința aceasta residă punctul fix din care cred că trebuie să pornim la statorirea normelor de conduită, de cari avem să ne călăuzim în atitudinile noastre față de concetățenii Sași, pe cari — după șapte veacuri — am ajuns să-i cărmuim politicește. Dacă sub raportul numeric trage puțin în cumpănă, sub aspectul cultural și economic elementul săsesc din Ardeal prezintă o greutate specifică, pe care suntem datori să o cunoaștem cât se poate de bine, după cum avem datoria să cunoaștem deaproape valoarea politică a tuturor minorităților etnice, cari trăiesc în cuprinsul hotarelor neamului. Iată pentru ce socotesc, că un mănunchiu de informații istorice și etnografice, asupra Sașilor, însoțite de câteva reflexiuni politice nu vor fi de prisos, mai ales pentru frații de dincolo de Carpați, cari mulți vor avea probabil numai vagi și nebuloase orientări asupra acestui popor.

Originari din Flandra, în părțile Rinului de jos, Sașii au venit aici invitați de regii Ungariei, în cursul veacului al XIII-lea, pentru a popula mai ales ținuturile Ardealului, pustiite de Tătari. Au venit

în mai multe serii. Cea mai numeroasă a fost pe timpul regelui Andrei al II-lea, care la 1224 dăruiește ordului cavalerilor teutoni ținutul Bârsei. Deodată cu ordul vine și o populație agricolă de coloniști, care întemeiază sate și orașe puternice. Urmașii acestora sunt Sașii de astăzi. În masse mai compacte locuiesc în județele Brașov, Sibiu, Târnave și Bistrița. În alte șapte județe sunt risipiți în număr disparent. Numărul lor — să tot fie un sfert de milion — este în-permanentă descreștere, grație natalității reduse, care face parte din atribuțiile lor specifice de rasă.

Primul lor gând a fost să zidească cetăți. Și dacă Ardealul are astăzi o înfățișare mai civilizată, decât alte părți ale țării, această notă occidentală se datorește mai ales Sașilor. Bogatele și frumoasele orașe săsești, par în adevăr niște insule foarte bine îngrijite în marea de Români.

Marea românească însă este prin firea ei, destul de agitată, pentruca valurile ei spumegătoare și mereu crescânde să surpe mereu țărmurii insulelor răsletite. De fapt Sașii sunt încercuiți de noi, ca într'un inel. Iar vitalitatea și puterea de expansiune a țărănimii noastre a constituit pentru ei o amenințare și o primejdie permanentă. Primejdia a fost însă, în acelaș timp, un noroc. Înprejmuiți de Români, ei au rămas mai izolați de elementul maghiar și astfel mai feriți de contactul cu cultura dela Budapesta. Tentația spre maghiarizare le lipsia cu atât mai mult, cu cât ei în mod normal se simțeau atrași spre Viena și Berlin, izvoarele permanente din cari se adapă sufletul german dela noi.

Germania a rămas pentru Sași „patria mamă”; oricât ar mai vecui printre noi. Acolo-și iau diplomele preoții și profesorii lor, deacolo s'au reîntors industriașii și comercianții, cari au dat avânt înfloritor orașelor din „fundus regios.”

Proba acestor vechi și strânse legături de comunicație sufletească o avem în Luther, marele reformator bisericesc, a cărui doctrină în curs de 2—3 ani pătrunde în Ardeal și pela 1525 Sașii sunt toți lutherani. Reformatorul lor Honterus, elevul lui Luther, le zidește pe la 1543 liceu la Brașov, căruia-i urmează liceele săsești din Sibiu, Bistrița, Sighișoara și Mediaș.

Astăzi Sașii au o mulțime de școli de toate categoriile, toate organizate excelent și bine conduse. Numai școli primare au vre-o 300. Caracteristic este pentru nivelul lor cultural faptul, că la școlile primare *numărul frecvențanților este uneori mai mare decât numărul obligaților*. Dovadă, că toți copiii merg la școală. Iată explicația faptului, că poporul săsesc posedă o cultură, de care țăranul nostru stă încă departe. Cultura lor însă, întemeiată exclusiv pe vechi tradiții școlare, nu este o forță vie, care radiază și fecundează. Este un fel de lumină de candelă, care se răsfrânge liniștită și fără pâlپări scăpărătoare pe pereții unui interior bogat. Ea a făcut din Sași oameni de ordine, buni și harnici gospodari, dar limitați și mediocri. Inzeștrați cu'n spirit greoi și mai mult receptiv decât productiv, Sașilor le lipsește fantezia și puterea de imaginație proprie talentului creator.

Probă, că n'au dat omenirii un singur poet și le lipsește chiar poezia populară, anecdota și satira, atât de bogată și interesantă la poporul nostru. Ce-i drept, pe masa țaranului sas, alături de Biblie, găsești pe Goethe și Schiller, iar burghezia lor posedă o serioasă cultură literară și muzicală. Dar cu greu vei găsi un cântec, un tablou, o dramă sau o poezie, care să fie creația originală a sufletului săsesc. Civilizația lor este marfă de import. Măiestria și arta lor plastică este mai mult știință asimilată, după anumite reguli învățate la școală. Nimic frapant și original, totul șablonar și conservativ. Am putea spune, că sub raportul cultural, Sașii sunt un popor de buni grădinari. Fără să producă flori, ei știu răsădi și cultiva cu grijă florile create de alții.

* * *

Popor prin excelență agricol, Sașii cultivă pământul cu toate mijloacele tehnice moderne și mai ales cu o hărnicie exemplară. Nu dau pământul din mână. În toate manifestările lor mai recente, în special de când cu indezirabila reformă agrară, se observă tendința de a-și păstra toate bunurile și a nu ceda o fărâmbă din privilegiile, cu cari i-au încărcat regii Ungariei. Aceasta pentru că de noi se tem incomparabil mai mult, decât se temeau de Unguri, cu tot disprețul pe care ni-l manifestă mai mult sau mai puțin deghizat.

Origina lor flandriană și vicisitudinile veacurilor trecute le-a imprimat o fire particulară de oameni tăcuți, închiși și egoiști. Izolați aici între munți, în mijlocul unor neamuri cu desăvârșire streine de limba, origina și cultura lor, temându-și mereu viața și averile de rapacitatea vecinilor năvălitori, împrejurările le-au împrumutat o fizionomie sufletească a parte, făcându-i rezervați, treji și neîncrezători. De aci derivă caracteristica vechilor istoriografi, cari i-au numit „circumspecti et prudentes“, două calități în definitiv practice și apreciable, pentru cari însă din partea Ungurilor au fost adeseori suspectați și tratați cu neîncredere.

Față cu aceste stranii însușiri de rasă, poporul nostru, deși mai sărac și necărturar, s'a mulțumit doar să-și afirme spiritul latin și superioritatea intelectuală ridiculizând limba hodorogită și cuminenția naivă a „jupânului Hanț“ într'o serie întreagă de satire și anecdote. Morocănoși, conservativi și particulariști, dar mai ales sgârbiți și dușmănoși până la extrem, este firesc și nu poate să ne surprindă dacă Sașii, în toată conviețuirea lor de veacuri, n'au reușit nici să se impună, nici să se facă agreabili și simpatici nouă, elementului autohton, care grație originii noastre suntem un neam de oameni vioi, spirituali, vorbăreți și cu inima deschisă.

Aceasta ca atitudine sufletească. Alte sunt însă rezoanele și impulsurile chemate să determine raporturile de conviețuire între noi, elementul stăpânitor, și între Sași, vecinii privilegiați și înstăriți de până acum.

* * *

Dacă în trecutul îndepărtat, — pe vremea „Uniunii celor trei națiuni“ făurite de principii Ardealului împotriva noastră a Românilor

subjugați, — poporul săsesc a reușit să se erijeze în factor politic, astăzi în noua configurație a României întregite, acest rol al său a încetat, sau în orice caz e redus cu desăvârșire. Dacă în trecut baza care justifica oarecum privilegiile lor politice a putut fi menirea specială pentru care au fost aduși aici, cum și superioritatea lor economică și culturală, în prezent nici numărul, nici cultura lor nu mai poate servi ca ascendent moral propriu a trage serios în cumpăna politică a țării noastre.

* * *

Ca individualitate etnică, ce-i drept, se prezintă în mod conștient și bine închegați. Omogenitatea de cultură și de doctrină religioasă le-a infiltrat un puternic sentiment de solidaritate națională. Comunitatea aceasta de simțire și acțiune a fost, după cât se pare, singura forță, cu care s'au prezentat și s'au susținut, în cursul vremilor schimbate, pe arena vieții publice. Sub răposatul regim austro-ungar aveau — și probabil se mai păstrează și astăzi — un „comitet central“ pentru întreg Ardealul, care singurul era în drept să desemneze pe viitorii deputați sași. Iar aceștia, odată aleși, erau trimiși să reprezinte la Budapesta, nu interesele particulare ale cutărui cerc sau oraș, ci *marile interese politice și culturale ale întregului neam săsesc*.

Unitatea de cârmuire politică i-a ferit de disidențe și desagregări, probă, că tipul renegării politice la Sași n'a prea putut fi înregistrat. Un alt factor, stimulent, care-i ține strânși în mănunchiu, sunt marea mulțime de reuniri culturale și muzicale, feluritele bresle asociate, federale și întreprinderi economice, tot atâtea organizații solide și avansate.

Față de regimul maghiar, Sașii, geloși de privilegiile și instituțiile lor naționale, au făcut o permanentă politică de oportunitate. Apreciind de preferință roadele culese de pe urma unei politici de aranjamente clandestine cu guvernele cari se succedau la putere, Sașii n'au fost văzuți în tabăra opoziției, alături de noi Români și de celelalte naționalități, cari aveau drepturi de revendicat. Dacă reprezentanții lor în Parlament nu erau pe față guvernamentali, în tot cazul formau o opoziție mituită și extrem de loială. În timpul mai recent Sașii prin ținuta lor politică dădeau impresia că se simțesc perfect de bine în cadrele ideii de stat a imperialismului maghiar. Și câtă vreme noi, trei milioane de Români, abia am putut strecura 5—10 deputați în Camera de pe malul Dunării, Sași cu sfertul lor de milion aveau 14 parlamentari, grație atitudinii căreia bogatele licee săsești erau ghiftuite cu subvenții, în timp ce liceele noastre din Brașov și Blaj se împărtășeau de niște sfărâmături în schimbul celor mai umilitoare și primejdioase condițiuni de ordin cultural.

În situația aceasta de popor menajat și privilegiat, manifestând o loialitate precupețită față de Unguri și un categoric dispreț față de noi, sărăntocii de Români, astfel i-a găsit pe Sași proclamarea unirii dela Alba-Iulia.

Tradiționala lor prudență i-a sfătuit, ce-i drept, în primele mo-

amente să se supună fatalității istorice și 'n fața marelui act politic al Ardealului să se dea platnici, ce puteau să facă? Jurământul și pactul dela Mediaș, făcut în Ianuarie 1919, nu i-a reținut, ca mai târziu să schimbe atitudinea. De unde față de Unguri constituiau o permanentă zestre guvernamentală, conducătorii lor politici au trecut față de noi în cea mai acerbă opoziție.

Explicația acestor atitudini de neobișnuită ramură, care se desprind dela un timp din presa compatrioților noștri sași și despre care s'a mai vorbit în coloanele acestei reviste, este în adevăr greu de aflat. Drepturile cetățenești li s'au asigurat, averile și unele privilegii li s'au păstrat neatînse, ca și instituțiile culturale. În fond ei n'au fost despoiați de nimic, căci marelui act de dreptate socială, care este reforma agrară, câtă vreme atinge pe toți, nu se poate înfățișa ca o prescurtare de drepturi de nimeni.

Probabil deci, că n'am știut să le inspirăm suficientă încredere, mai cu seamă că bănuitori și precircumspecți, cum sunt dela fire, se tem de noi mai mult, decât de Unguri.

În orice caz raporturile noastre politice față de minoritatea săsească sunt până azi nedefinite. Ne aflăm încă în stadiul fermentației. Minoritățile — afară doar de Șvabii din Banat — anevoie se pot familiariza cu marea ordine de drept. Dacă înțelegem până la un punct acest proces de psihologie colectivă, nu putem însă înțelege limbajul agresiv, atitudinile sfidătoare și de îndrăsneală jignitoare, cu care crede că putem fi tratați de aceia, cari până ieri nu cunoșteau decât cea mai plecată supunere.

Chestiunea pentru noi e foarte simplă. Pe poporul săsesc îl cunoaștem, în întreaga lui valoare etnică, cu toate resorturile lui sufletești. Și călăuziți de bunul simț ce nu ne lipsește, vom ști să fim regulatori cinstiți ai drepturilor și datorințelor lor de cetățeni ai statului românesc.

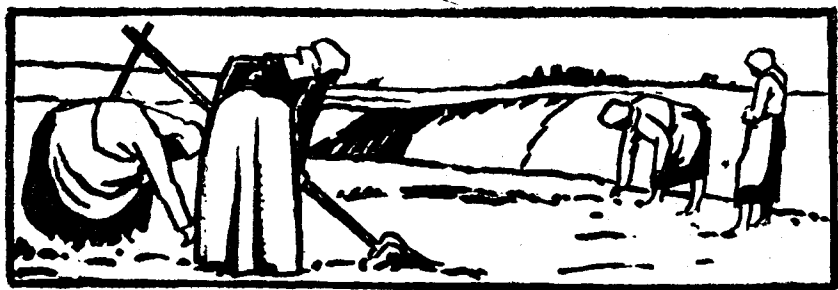
Raporturile de putere ale acestui stat, — care deși tinăr întrat în faza consolidării integrale, — vor avea darul de a influența în mod palpabil atitudinea elementului săsesc față de noi, determinându-l să ia contact mai viu cu realitatea. Dacă datoria noastră de cărmuitori este să-i apreciem după vrednicia și aportul ce ni-l dau la progresul țării, în schimb datoria lor de cetățeni este să rămână în linia de conduită politică tradițională, apropiindu-se de noi cu francheță și izolându-se de elementele agitatoare ale altor minorități sau grupări politice, de care nu-i leagă nici interese omogene, nici un patrimoniu de rasă comun.

Dacă pentru moment se pare că locul chibzuiei raționale l'a ocupat în sufletul Sașilor dușmănia zilei de azi sau teama zilei de mâine, avem credința fermă, că istorica prudență săsească va triumfa totuși și înstăpânind aici o operă la păsnică frățietate și de largi libertăți, vom putea auzi iarăși pe vecinii noștri Sași cântând cu glas potolit:

„Siebenbürgen Land des Segens.“

„Siebenbürgen süße Heimat“...

GH. TULBURE

Subiect rezervat

Cum stăteam la colț de stradă, căscând gura la lumea care trecea și negândindu-mă la nimica, simții o mână atingându-mă pe umăr, apoi apăsându-se cu putere.

— Eu știu la ce te gândești acumă,—îmi răsună la ureche glasul binecunoscut al prietenului meu Strâmbu. Te gândești la un subiect de nuvelă!

Îmi adusei aminte numai decât, că cu o seară în urmă prietenul meu Strâmbu mă zărise în tovărășia unui administrator de revistă. Îi admirai pătrunderea; dar cum nu-mi place să turbur părerile bune ce oamenii își fac despre destoiniciile lor intelectuale, îi răspunsei:

— Ai dreptate. Îl caut și nu-l găsesc.

Prietenul meu Strâmbu râse.

— Ia fugi de-acolo! Par'că mai la urmă vouă, literatorilor, poeți, nuveliști și cum vă mai chiamă, vă arde numai decât de subiect! Am zis și eu așa; am glumit. Voi, mă, sunteți oameni ciudați și, ca artiști, ce mai... cum să zic? — Un pictor, mă, vede ceva ce i se pare lui că poate să refacă din culori, din linii și umbre,—face. Un sculptor așisderea, își alege ceeace socoate el că poate să redea cu dibăcia degetelor și cu simțul formelor. Unui compozitor de muzică îi sbârânesc la urechi melodii pe cari le fixează, combinații de tonuri pe cari le găsește juste sau interesante, dacă nu totdeauna noi... Astea sunt, pentru toți aștia, *subiecte*. Inșă voi, literații, îmi luați *orice* și *toate* lucrurile din lumea asta drept pretext pentru ceeace voi numiți, cu o mândrie fără rost, arta voastră su-pe-ri-oară...

Ar fi fost rândul meu ca să-mi arăt pătrunderea. Evident, prietenul meu era *dânsul* în posesia unui subiect, și plănuia să mi-l plaseze... Dar nu zisei nimic. Îl așteptai să vină.

— Voi, mă,—urmă el apropiindu-se tot mai mult de ținta-i vi-cleacă—voi nu căutați în lucru ceeace *este*. Vi se pare prea simplu,

nevrednic de zugrăvirea condeiului vostru. Vă trudiți ca să găsiți *altceva*,—și dacă ar fi numai altceva decât ceea ce vede toată lumea, ar fi bine,—dar voiți altceva decât... ceea ce lucrul acela poate spune unei minți normale, unei închipuiri echilibrate.

„Prefaceți lucruri de nimica în lucruri „pline de înțeles“... Înțelesul însă, mai adesea, nu e nicăirea, ci totul este o siluire a imaginației voastre pe un *pretext* oarecare,—oricare!

„Pretext, da, Zic și repet. Totul este pretext pentru voi. Literatura s'ar putea chiar numi: arta pretextelor. — Un bolovan în drum, îți dă prilejul să-ți înstruni lira pentru cântarea fatalelor piedici ce se pun de-a curmezișul drumului omului aminteri înzestrat cu ingeniu dela natură... Asta se chiamă *simbol*.—Un stârv pe care serviciul „ridicării cadavrelor moarte“ l-a uitat în drum, îți sugerează adânci reflecții asupra tuturor spurcăciunilor — poetice totuși! — din lumea aceasta... Asta e naturalism.—Sau romantism: Apune soarele în nori,—pentru voi e: melancolia clipelor din urmă ale zilei muribunde; — apune fără nori: apoteoza unui sfârșit de glorioasă trecere pe firmamentul vieții,—ori altceva în genurile astea. Răsăritul, îl vedeți mai rar;—ș'atuncea sunteți mai adesea mahmuri.

„Sau ce zici, de pildă, de acela care s'apucă să scrie un poem de douăzeci de strofe de câte șase versuri de câte optsprezece silabe asupra unui... avort? Acuma îți închipui tema: O, făt care ai venit pe lume fără viață, ce fericit ești tu că n'ai să mai guști din toate mizeriile noastre, și n'ai să fii tentat nici să scrii, și n'ai să fii pedepsit nici să citești, poeme de câte douăzeci de strofe de câte șase versuri de câte optsprezece silabe... Acuma închipuiește-ți, cât de fericit ar fi fost fătul acela, și în câte strofe, versuri și silabe l-ar fi putut cânta poetul, dacă el...—fătul adică, nu poetul—nici n'ar fi fost zămislit!

„Apoi iată așa; la ce-ți mai trebuiesc—subiecte?“...

Socotii acum momentul sosit.

— Aide, zic,—spune-l.

— Ce să spun?—face prietenul Strâmbu pe miratul.

— Cum ce? Subiectul la care te gândești, de când îmi tot bați câmpii aci.

Dacă a văzut c'am scurtat-o, prietenul Strâmbu își drese glasul și începu:

— Să scrii, mă, ceva din viață, — ceva real, întâmplat totuși... Să vezi... Asta ar fi meșteșugul adevărat.

„Eu am cunoscut, de mult, o femeie, o fată atunci, pe care părinții, cum se întâmplă cu atâtea, s'au grăbit s'o mărite, de teamă să nu le rămână în spinare. Se înfățișase un om cam copt, — dar cum se ținea încă bine și-și vopsea părul, nu i-a displăcut nici fetii. L-a luat, în credința naivă că asta-i era acum datorია, față de viață, și față de părinți, să se mărite. A urmat apoi un martiriu de douăzeci de ani, împliniți. Desbrăcat din redingota strânsă și din prefăcătoria zimbetului tineresc, moșneagul apăru cu toașele și cu reumatismele lui, accentuându-se din an în an.

„Femeia l-a îngrijit, cu credință, cu jertfă de sine... Nu e aicea subiectul... L'a plăns chiar, când după douăzeci de ani i-au curățit casa și viața de acel stărv mai mult sau mai puțin ambulant... Ce vrei? era, în fond, o femeie sentimentală...

„Dar dorul de viață i se aprinse totuși, când, mai târziu, întâlni în drumu-i un tânăr ca în visurile-i de demult... Era acum trecută de patruzeci de ani, — dar vezi, așa suntem toți: nu vrem să renunțăm, nu vrem să ne dăm învinși de viață, cât timp mai simțim o singură scânteie de dor încălzindu-ne inima... O, eroina mea nu era dintre cele trecute, avea încă destul de bogate rămășițe de farmece... A și isbutit să subjuge cu ele idealul ce-i răsărise în sfârșit în față...

„Acuma dară, avea să înceapă să trăiască și dânsa. Scump cumpărase dreptul acesta, — dar se înstăpânise în sfârșit pe el... Tânărul o iubia, — simția dânsa că era dragoste adevărată acolo... O, fericire!

„O să crezi că s'au întors rolurile de acu, — femeia veștejindu-se la rândul ei, zi cu zi, alături de înflorirea vârstei bărbatului... Dar nu e nici asta.

„S'au înțeles ca să se ia. Logodna trebuia să se facă după ce tânărul avea să-și pună la cale niște afaceri, acolo în orașul lui de provincie. L-a însoțit și ea, — o idee de duioșie, — dar n'a putut sta până la sfârșit. A trebuit să se întoarcă. Logodnicul avea să vină și el peste câteva zile.

„S'au despărțit la gara orașelului, în îmbrățișeri fierbinți, — ca într'o presimțire...

Presimțire!

Sunt câteva luni de-atuncea; și femeia își așteaptă încă logodnicul... Il așteaptă, da. Își zice ea că, desigur, cineva i l-a furat, — l-a amestecat alți mai tânăra... Dar nu se descurajează. A suferit atâtea în viață, și știe că viața are atâtea deziluzii, — în cât nu se îndoiește că odată și odată Radu, scârbit de toate și obosit, tot la dânsa o să se întoarcă... Și îl așteaptă.

Dar Radu n'o să mai vie... De ce o spun eu cu atâtea siguranță? Fiindcă eu știu, că Radu n'o sa mai vie. Nu fiindcă l-a furat, l-a amestecat alți mai tânăra... Tânărul își iubia viitoarea logodnică cu adevărat, și chiar a doua zi, isprăvindu-și afacerile, se grăbise să alerge la dânsa... Se grăbise prea mult, căci avântându-se să se urce în trenul ce se pusese în mișcare, a rămas acolo pe loc, căzut sub roate, sfărâmat, ciopărtit...

Eu o spun asta așa simplu; tu, care ești de meserie, poți s'o împodobești...

Ș'apoi, te vei întoarce iarăși la chilia singuratică, unde retrasă cu totul, desfăcută de orice legătură cu lumea, aceea care era să fie logodnica fericită a fericitului Radu, stă tăcută, cu ochii pururea la fereastră, cu urechea mereu ascultând la ușă... Nimenea nu îndrăznește, și nu-și poate lua dreptul, să-i spună adevărul. Mai la urmă, în fața lumii, Radu nu fusese încă pentru dânsa decât un străin... Și oare nu era mai bine să-l creadă necredincios, tot păstrând însă

în suflet o rază de nădejde, — decât ca să vină cineva și cu brutalitate, să înăbușe. să întunece, să stingă și această ultimă rază?... Pui așa problema.

„Apoi, când ai ajuns aci, poți s'o închei, după tipic, ca de pildă: — „Afară vântul se pornise năprasnic și răvășia cele din urmă frunze veștejite, spulberându-le în înserarea însângerată a toamnei târzii... Un dangăt de clopot răsună, undeva departe, ca o chemare la rugăciune... Și încet, cu ochii pierduți în umbrele ce se lăsau în odaie, femeia își făcu semnul crucii“...

*

— Și de ce nu-l scrii tu, subiectul ăsta? întreb eu pe prietenul Strâmbu, după ce-și isprăvi povestea.

— Dacă aș fi scriitor, zice, — l-aș scrie. Cine știe? Poate l-aș scrie bine. Dar mă tem că, pe urmă, mușcat de diavolul ambiției, aș continua; și atunci — m'aș împiedica poate și eu de toți bolovanii de pe drum, și m'aș face complice la cine știe câte și tot felul de avorturi literare...

Tăcu o clipă; apoi:

— Ei, ce zici? Il scrii tu?

— Să vedem....

ION GORUN

O rivalitate politică*)

D. Octavian Goga face să apară de mai mult timp în Ardeal vechea sa publicație „Țara Noastră“, care a devenit însă, dintr'o tipăritură pentru popor, un organ de luptă, un organ de iute, vioaie și spirituală luptă, în care d-sa și colaboratorii d-sale, persoane cu daruri literare, întrebuințează toate mijloacele talentului pentru a lovi în adversari.

Adversarii sunt d. Maniu, cu al său secretar general și cu ceilalți fruntași ai comitetelor de zece și de o sută.

Nu de ieri d. Goga și prietenii săi se războiesc cu conducătorii partidului național. Înainte și după condeul de argint oferit unui împăciuitoare care pe urmă a fost principalul agent al ocupației germane, d-sa a reclamat drepturile tineretului contra nu știu căror oaspeți de pe Vesuv, — reminiscență italiană.

În acest conflict am fost de partea „bătrânilor“, de și pe vremea aceia, eram și eu un tânăr. Aceasta fiindcă nu credeam — și nu cred — că singurele însușiri literare, oricât de înalte, ajung pentru a face un bun cârmuitor.

De sigur nu de aceia d. Goga a căutat legăturile cu acel politicianism împotriva căruia s'a îndreptat totdeauna acțiunea noastră. Și această legătură a săpat și mai adânc șanțul care ne despărțea și care, adaug, ne desparte, oricât de importantă ar fi pentru unii schimbarea aliatului conservator cu cel averescan, politicianism din aceiași părinți, de și născut unul la o dată, altul la alta.

Dar ne despărțea și stima pe care o aveam eu pentru partidul național, în alcătuirea lui actuală — și cum m'am luptat eu personal să n'o pierd, ce oferte am făcut în acest timp șefilor lui și ce servicii desinteresate și nerăsplătite li-am adus!

Astăzi însă ne găsim, pe de o parte, înaintea „naționalilor“, cari sunt la București simpli conservatori-democrați și cari totuși continuă să atace Levantul nostru și primejduiesc reputația și interesele României pentru a-și răzbuna pe liberali, prigonitorii lor, iar, pe de

*) Din ziarul „Neamul Românesc“.

alta, înaintea unui om foarte talentat care apără acest vechiu-Regat, pe care-l cunoaște bine, și sprijinește Statul român în dănuirea și în vaza lui.

Și astfel, oricât de multe ar sta între noi și d. Goga, în această rivalitate politică, în care armele sunt de aceeași calitate și numai unele lovesc și în obrazul Românilor de aici, suntem de partea aceleia care nu ne coboară și nu ne primejduiește.

N. IORGA

* * *

Am reprodus în numărul trecut al *Țării Noastre* parabola dlui N. Iorga despre bărbatul plin de înțelepciune, care nu știa cum să pornească la drum: cu stângul sau cu dreptul. Elocventul simbol fusese inspirat, desigur, de multiplele și variatele „pertractări” ale partidului național și privea direct pe d. Iuliu Maniu. Înțeleptul, care nu se poate hotărî cu ce picior să pășească, e omul care stă pe loc.

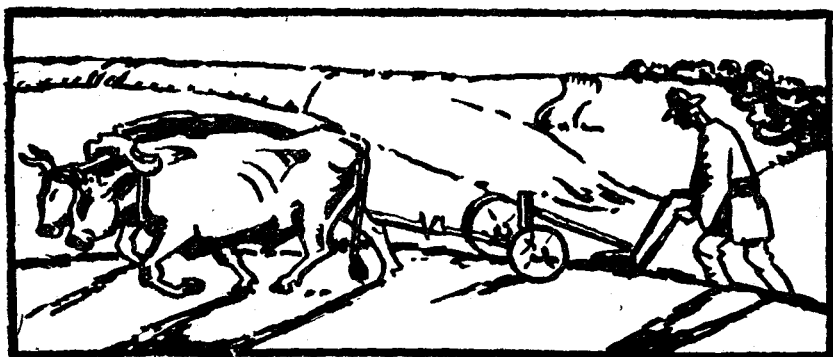
Iată că, acum, d. N. Iorga publică în *Neamul românesc* un articol în care se ocupă și de „rivalitatea politică” dintre noi și partidul național.

Vom găsi altădată, credem, prilejul de a răspunde aprecierilor pe cari dl N. Iorga le face cu privire la „politicianismul din aceiaș părinți deși născut unul la o dată, altul la alta”, care ar fi îmbrăcat ieri haina conservatoare și astăzi pe cea averescană. Nu vom vorbi astăzi de ceea ce ne desparte, ci numai de aceea ne unește: părerea identică pe care o avem despre *naționalii* „cari primejduiesc reputația și interesele României”. D. N. Iorga adaugă la această constatare o melancolie personală, pe care noi, mai fericiți în această privință, n'o resimțim; fostul președinte al Camerei, și invocăm dinadins această titlatură, mărturisește în public eforturile pe cari le-a îndeplinit pentru a păstra o idee bună despre partidul național, și amintește câte oferte a făcut în acest timp șefilor lui, ce servicii desinteresate și nerăsplătite le-a adus. Ceea ce înseamnă că generozitatea, ori cât de bine-intenționată ar fi, nu ajunge pentru a face un bun cârmuitor...

D. N. Iorga, privind însfârșit pe adversarii nostri cu ochiul obiectivității, declară fără ocoluri că ne preferă pe noi. Omagiul venit din partea unui adversar trebuie primit cu o deosebită prețuire, el fiind unul din apanagiile loialității. Il înregistrăm, ca o satisfacție pentru eforturile noastre.

Patria n'are decât să-l comenteze, dacă va vrea...

„T. N.”

Educația sufletească în școlile noastre

Instrucțiunea școlară, în ceace privește partea ei tehnică este bine normată în multe programe analitice și în bogatele planuri de învățământ, cari stabilesc ordinea și timpul în care au să fie predate diferitele materii în școli. Cum instrucțiunea nu poate fi lipsită de nota educativă, cum de pildă profesorul de istorie nu se poate restrânge exclusiv la înșirarea evenimentelor, fără să tragă anumite concluzii în ceace privește eroismul, jertfa, iubirea de țară, iar cel de latină în ceace privește perseverența și înțelepciunea politică a Romanilor, e natural dar să se pună întrebarea unde trebuie să stea punctul de reazim în partea educativă a instrucțiunii?

Un punct de razim trebuie să fie, altcum întreagă educațiunea rămâne la aprecierea individuală, care nu va fi niciodată unitară în ceace privește principiile de educațiune, ci va oscila între diferitele curente pe cari știința le scoate mereu la suprafață. Această lipsă de unitate este chemat studiul religiunii să o armonizeze, așezând la temelia întregii educațiuni eternele învățături ale creștinismului, cristalizate în cele două principii: iubirea lui Dumnezeu și iubirea deapropelui. Studiul religiunii este chemat să analizeze, și să combată tot ceace ese din cadrele învățăturii creștine, dând formule de viață, care să satisfacă pe toți. Acestor formule trebuie să premerge cunoștințe temeinice despre adevărurile religioase, cari cuprinse în sistem, să poată satisface toate exigențele sufletești câte se ivesc înaintea unui om cult, ca tot atâtea probleme.

Un om cult, care cunoaște evenimentele din trecut, fenomenele din natură, operațiunile matematice, reclamă să-i se dea și cunoștințele trebuincioase asupra problemelor sufletești căci întreaga noastră viață este menită să se conforme acestor învățături. O argumentație de feliul că „așa am pomenit“ credința strămoșască, nu-l va satisface, dacă pentru justificarea acestei credințe nu i-se vor da argumente pe cari rațiunea să le primească ca dovezi.

Cel care a învățat să cunoască formele abstracte ale sistemelor științifice nu se mai mulțamește cu aluziuni la „credința de obște”, ci caută argumente reale din istorie și rațiune, ca să devină creștin din convingere și nu din obicinuință.

Iar aceasta este altceva.

Fiecare om știe, că din învățătura creștină, din dogmele și articolele de credință rezultă o seamă de îndatoriri, a căror deprindere o face în familie și o face paralel în școală.

Aceste deprinderi se resumă în a cerceta slujba bisericească, a se spovedi, a se cuminecă, adică a se încadra în modul de traiu creștinesc, al cărui mobil este învățătura creștină. Idealul instrucțiunii religioase în școli ar fi deci:

De a arăta ceea ce trebuie să credem și să știm din Religie.

De a arăta că această credință a noastră nu se întemeiază nici pe superstiție, nici pe formule imperative, ci credința noastră este reală căci o susțin argumente și dovezi evidente și eterne.

Credința fără fapte este deci moartă oricâte învățături vei avea, dacă nu trăești cum¹ e dator să trăiască fiecare creștin, nici un folos nu vei avea de toate cunoștințele tale.

În felul acesta întreagă educațiunea școlară a primit un razim sigur, care este Religia. Căci istoria — *magistra vitae* — când va trece în revistă evenimentele trecutului, preamărind patriotismul, eroismul, jertfa și moartea pentru o cauză mare, se va sprijini pe eternele învățături ale creștinismului, prinse în mărturisiri de credință, cari formulau și răsplata dulce a acestui fel de a trăi și muri. Iar literatura și filosofia în analiza ei asupra zbuciumului sufletesc, își va găsi sprijinul în formulele plastice ale învățăturilor creștinești, cari dau putere celor persecutați pe nedreptul, mulțumire celor săraci, iar celor cari stau în pragul trecerii din viață, credința sfântă, că *non omnis moriar*. În felul acesta întreagă educațiunea din școli va primi o îndrumare unitară și un caracter concentric, a cărei temelie va fi Religia. Nu voi analiza aci toate consecințele, ce rezultă dintr'o astfel de educațiune religioasă. Fiecare stat tinde spre un echilibru social. Acesta însă nu se va realiza numai prin legi și sancțiuni, ci prin felul de a gândi și acționa al mulțimei.

Când săracul se va resemna la aceea ce are, iar bogatul nu va considera de suprema țință a vieții stăpânirea și exploatarea altora, când slujbașul nu va aștepta ca toate faptele lui să fie răsplătite în argint resonător, când oricine va zice că binele e bine în sine, și că răsplata e mai dulce, când se prezintă sub forma conștiinței datoriei împlinite, suntem aproape de un echilibru, care se sprijinește pe pacea și bunăînțelegerea între oameni și prin care se asigură liniștea și prosperarea țării.

Echilibrul social nu va porni în cazul acesta din teama de sancțiuni sau din farmecul răsplătirii omenеști, ci din îndemnul sufletesc al tuturor, căci ajutați de o educațiune religioasă vor găsi că aceasta este calea cea bună, care asigură prosperarea lor și a urmașilor.

Toate aceste sunt lucruri cunoscute și dacă totuși le mai ventilez aci este că sunt nedumerit ce loc i s'a dat studiului și educațiunii religioase în proiectata reformă a învățământului.

Ceace știu este, că pe vremea când încercam să unificăm programele școlare, am găsit că studiul Religiei în planul de învățământ din vechiul Regat, nu avea aceeași importanță pe care îl avea în școalele noastre de dincoace. În cele două clase superioare ale liceelor lipsia, iar în altele era trecut cu mai puține ore decât la noi. Tendința noastră trebuie să fie ca acestui studiu să i se dea aceeași însemnătate pe care o avut-o în toate școlile din Transilvania.

Studiul religiei a fost în Transilvania obligator și clasificator și nu regretăm aceasta nici din punct de vedere cultural, nici moral. Mai rămâne să avem și un corp didactic potrivit, care să dea dovezi că e pătruns, de însemnătatea ce o are ca educator și știe să se afișeze ca atare, dând pildă de muncă, jertfă, abnegațiune și patriotism viitorilor cetățeni.

OCT. PRHE

Amicii poporului

D-l Șt. Ciceo-Popp, vicepreședintele partidului național și fost locțiitor de prim-ministru pe vremea când interesele României erau reprezentate la Conferința de pace prin d-l Ion Coltor, stăpânește o întinsă moșie lângă Arad, aproape de Lipova, sau, ca să precizăm mai bine: la Chelmac. Moșia a aparținut cândva contelui Latour, un latifundiar *sui-generis*, care plănuise odată să-și împartă întinsul său domeniu și să-l vândă plugarilor români din comună; nu vom povesti deocamdată pentruce nu s'a atins acest rezultat; și, mai ales, nu vom spune acum că, în loc să ajungă în mâinile țăranilor, cu ajutorul financiar al băncii „Victoria“, parcelele s'au lipit frumușel unele de altele, și au trecut în stăpânirea însuflețitului luptător al cauzei naționale. Regretatul fost director al „Victoriei“, Nicolae Oncu, știa unele lucruri în această privință... Dar, e o întâmplare veche, care datează dela 1910, și n'avem de gând s'o desgropăm aici...

Să rămânem deci la actualitate. După doisprezece ani de neturburată stăpânire, d. Șt. Ciceo-Popp s'a pomenit dintr'odată în față cu reforma agrară. Parlamentul trecut a discutat legea pentru împrăștierea țăranilor, partidul național s'a repezit să strige pe toate potecile că guvernul generalului Averescu s'a vândut „ciocoilor“, dar d-l Șt. Ciceo-Popp vedea apropiindu-se cu pași repezi fantoma exproprierei. În fața primejdiei, nu exista decât o soluție. Voluminosul șampion al ideilor înaintate, după o îndelungă examinare a situației și, mai cu seamă, după o nepotolită cruciadă împotriva „oligarhiei“ care amenința toate libertățile publice, a tras o concluzie consecventă cu atitudinea partidului său și a hotărât, pur și simplu, să nu dea din moșie, moșicilor, niciun petec de pământ. Legea reacționară a guvernului Averescu îi lăsa abia 100 de jugăre. Ei bine, popularul latifundiar dela Chelmac ține morțiș să-și păstreze toate cele 1300 de jugăre ale sale...

E un gest larg, plin de înțelegere pentru nevoile mulțimei, pe care nu poate să-l priceapă odioșii reacționari din tabăra adversă. Nu știm prin ce tertipuri, prin ce manevre, prin ce aranjamente advocățești, — căci d-l Șt. Ciceo-Popp este și un distins membru a ba-

roului din Arad, din moșia dela Chelmac, într'adevăr nu s'a împărțit țăranilor niciun jugăr. Prima instanță, comisia agrară a ocolului respectiv, a lăsat-o în întregime, ca un omagiu adus democrației, fericitului său proprietar...

Lucru de neînțeles, țăranii n'au știut să aprecieze motivele superioare cari au dictat o asemenea hotărâre, s'au îndârjit, s'au revoltat, — prostimea e așa de nerecunoscătoare! — și au făcut apel împotriva bunului lor protector, care-i despuia atât de senin, de un drept al lor.

* * *

Epilogul acestei mici tragi-comedii politice nu s'a terminat. Actul al doilea s'a jucat deunăzi, la Timișoara, în fața Curței de apel. Știrea a fost publicată în toate ziarele, chiar și în *Universul*, oficiosul partidului național la București. (Desigur, din eroarea unui redactor distrat, care își va lua răsplata). Dl. Șt. Ciceo-Popp era s'o pătească. Țăranii l'au înconjurat din toate părțile ca pe un bun părinte, și era cât pe-acți să-i tragă o zdravănă chelfăneală, în semn de stimă și considerație. Manifestația de simpatie luase proporții atât de serioase, încât venerabilul aghiotant al dlui Iuliu Maniu a cerut concursul autorităților să-l scape „cu forța brahială“ de aclamațiile, cam îngrijitoare, ale mulțimei. Acest serviciu de pază i-a fost acordat imediat, și importantul personaj politic s'a înfățișat tot timpul cât a durat procesul la Curtea de apel, simbolic încadrat de un amabil detectiv al poliției și de un brav sergent de stradă, care-i apărau prețioasa sa spinare de furia reclamațiilor.

Procesul durează încă. D. Șt. Ciceo-Popp a venit deacasă cu un strașnic argument în buzunarul largei sale redingote. Ci-că, de când a încheiat târgul cu contele Latour, și-a lucrat ogoarele numai cu binevoitorul concurs al comitetului de-o sută, și prin urmare, tot așa va face și de-aici înainte. La rândul lor, plugarii din Chelmac, cari s'au pornit și ei la judecată cu modeștii lor dăsagi, spun o părere contrarie. Ci-că d. Șt. Ciceo-Popp, oricât ar fi de masiv, tot n'a putut ara, sămăna și secera singur 1370 jugăre... Noi nădăjduim că dreptatea va fi în cele din urmă respectată și d. Șt. Ciceo-Popp se va mulțumi cu cele 100 jugăre, cât i se cuvin după lege.

Dar, nu pentru a expune o controversă juridică ne-am pus în gând să istorisim cele întâmplate. Incidentul are, fără îndoială, alt cântec. E aceeaș arie pe care am mai auzit-o cândva, de pildă acum trei ani, când cu supărătoarea neînțelegere de pe o altă moșie, aceasta a dlui Alexandru Vaida, fostul președinte al Consiliului de pe vremea când era ministru până și dl Aurel Lazăr dela Oradea mare. O parte din cetitorii *Țarei Noastre* își aduc aminte desigur de cazul dela Olpret. Dl. Alexandru Vaida era pe atunci, alături de d. Șt. Ciceo-Popp, fi-rește! unul din cei mai îndârjiți apărători ai intereselor poporului față de primejdioșii „ciocoi“, unul din cei mai neînfricați luptători împotriva conspiratoarei „oligarhii“. Până când, într'o bună zi, cineva a dat la iveală un document, o hârtie, prin care locuitorii de pe pro-

prietatea marelui apostol dela Olpret se plâneau că acesta, dintr'un esces de afecțiune pentru necazurile lor, refuza să le dea pășunea care li se cuvenea...

* * *

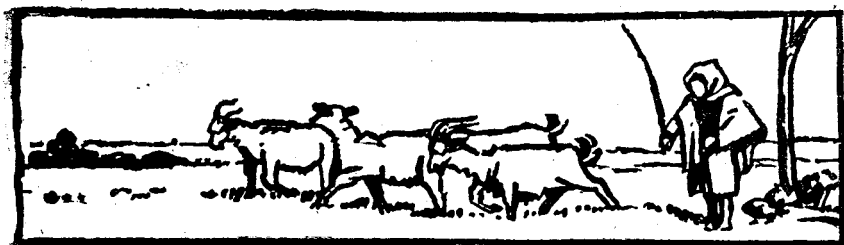
Lucrurile se petrec deci aidoma, la Chelmac ca și la Olpret. „Fruntașii națiunei” sunt de fapt spoliatorii și exploatorii ei. Spoliatori, când vor s'o aservească economiceste, exploatorii, când vor să parvină, pe spinarea ei, la mult răsvrătitele situații politice. E o farsă și sinistră și caraghioasă, înaintea căreia nu știi bine dacă trebuie să te indignezi sau să pufnești în râs.

Când nu sunt mari proprietari hrăpăreți, iluștrii bărbați de Stat sunt ghiftuiți prin toate consiliile de administrație. Ba, de foarte multe ori, ei sunt merituoși cumularzi pe cari îi întâlnești și deoparte și de cealaltă. Sau în proces cu țăraniile deposedați la Chelmac și la Olpret, sau la ghișeele de plată ale băncii *Blank* și ale fabricii *Renner*, sunt aceiași campioni ai dreptății, aceiași tribuni ai sărăciei, aceiași amici ai poporului. Ei se bat cu pumnul în piept pela întruniri, scot acolo pe nas interminabile panglici de demagogie, sunt gata să se declare republicani pentruca marea *idee* să fie mântuită, și când colo, își fac micile și marile lor afaceri câte-odată chiar de-acurmezișul legii, încasează fără rușine pe naivii capitaliști, și jefuesc fără milă pe bieții săraci.

Ar putea cineva să simbolizeze de minune această dublă ipostază: lată-l, aci, dl St. Ciceo-Pop, cu teribilele sale coarde vocale, răcnind în numele democrației la o adunare din Călărași. lată-l dincolo, tot d. St. Ciceo Pop, la Timișoara, înconjurat de polițiștii cari îl păzesc de furia țărâniei.

Tabloul ar servi de minune drept program partidului național, care și-așa se străduiește de atâta vreme să-și alcătuiască unul.

ALEXANDRU HODOȘ

Uniunea voluntarilor

După adunarea „Uniunii voluntarilor“ ținută la Arad, ziarele din Capitală și din Ardeal au început să se ocupe cu mult interes de această tănără asociație. Ziarele de boulevard, inspirându-se dela înșiși autorii scandalurilor întâmplăte acolo, nu pierd ocazia să înregistreze un nou „succes“ al prea numeroșilor Mussolini descălecați la clubul Majestic, iar cele din Ardeal profund indignate de noua manoperă aduc grave acuzațiuni conducerii „Uniunii“, pe care o bănuiesc de complicitate cu conducerea partidului național.

Din fericire, lucrurile nu stau tocmai așa. Suntem în măsură să cunoaștem atât întâmplările dela Arad cât și directivele urmate de comitetul central din Cluj, singurul organ de conducere al acestei „Uniuni“. Putem afirma cu toată liniștea, că în sarcina acestui comitet nu cade nici o vină. Chiar și în adunarea din Arad, după apariția câtorva gălăgioși, comitetul central, prin glasul președintelui său, a ținut să-i dezaprobe și închizând ședința le-a luat posibilitatea de a-și desăvârși atentatul plănuir contra existenței „Uniunii“. Iar în ședința sa ținută aici, în Cluj, acest comitet central, îndemnat de enormitățile ce se scriau în „presa democrată“, prin un comunicat oficios, a pus din nou lucrurile la punct, anunțând sancțiuni pentru toți aceia cari s'au făcut vinovați. Atacând, deci, comitetul central al „Uniunii“, se sprijinește indirect acțiunea perfidă a tulburărilor dela Arad, cari la rândul lor, atacă, de luni de zile acelaș comitet, pe motivul că „Gazeta Voluntarilor“ nu înțelege să ia atitudine pe lângă „partidele democratice“ și nu se ocupă deloc de „pactul național“ dela Alba-Iulia. Datorită înțelepciunii membrilor comitetului central din Cluj, această pretenție din afară a găsit mereu urechi surde, până când, după cum am văzut la Arad, nu le-a mai rămas altă cale decât aceea a scandalurilor. În pornirea aceasta pătimașă a lor nu au cruțat nici prestigiul președintelui, el însuș „naționalist“, căruia i-au făcut și-i vor mai face, multe mizerii. Este evident deci, că mobilul scandalagiilor are cu totul alt fond și, prin învinuirea comitetului central chestiunea se deplasează exact în direcția dorită de dânsii. *Adevărul este, că partidul național vrea cu orice preț să di-*

strugă „Uniunea voluntarilor“. Această distrugere vrea însă să o facă inteligent; să arunce odiul asupra liberalilor, iar sie-și să-și asigure încă o legendă, de mare înțelegător și ocrotitor al durerilor voluntarilor. Și aceasta cu atât mai curând, cu cât „Uniunea voluntarilor“ în existența ei de zece luni nu a înțeles încă necesitatea de a se face sucursala partidului național. Recunoaștem și noi că, o Uniune a voluntarilor, independentă și cu un program cât de nevinovat, constituie cele mai mari primejdii pentru soarta partidului național.

Pentru cei cari cunosc istoria voluntariatului, nu este o noutate, că cei dintâi dizidenți ai partidului au fost chiar voluntarii din Rusia. Dizidența s'a întâmplat la 11—13 Aprilie 1917, în memorabilele adunări ale corpului de voluntari dela Darnița (lângă Kiev) care, după documentele adunării, au dedicat următorul pasagiu politicii frunțașilor partidului național din Transilvania:

„In Rusia se știe, că la celelalte popoare din Austro-Ungaria cari vor să fie independente, s'au produs în decursul războiului dese acte de dezertare în masă, răscoale și conjurațiuni; se știe despre condamnarea la moarte și executarea de cete întregi de oameni politici însemnați și cunoscuți de lumea întreagă, de soldați și muncitori; se știe de proteste și procese monstre. Numai la români nu se prea știe de asemenea cazuri analoage; chiar și noi aflăm numai de cazuri sporadice, întâmplare cu oameni puțin cunoscuți, petrecute în împrejurări nu prea impunătoare și demonstrative; nici noi nu avem cunoștință despre martirajul căpeteniilor noastre politice! Și dacă ar fi fost asemenea cazuri, cu atât mai rău pentru românii din toate părțile, că nu le-am știut exploata și nu le-am făcut cunoscute lumii întregi.

S'a întâmplat însă la noi altceva: s'au făcut nenumărate manifestații și declarații de loialitate, deputații la Viena, pe cari ungurii s'au grăbit să le trâmbițeze în lumea largă. Dacă acestea s'au putut întâmpla la începutul războiului, când nu se putea prevedea desfășurarea războiului așa cum l-am văzut, dacă România — din motive politico-strategice — nu-și putea exprima pe față intențiile, — după intrarea ei în război, pentru unirea și eliberarea noastră — orice manifestare, orice declarație de loialitate și alipire față de habsburgi și monarhie este o trădare de neam, care nu i-se poate ierta nimănui.

Știm cu toții, că afară de unii trădători de profesie ai neamului de dinaintea războiului, numărul covârșitor al celor ce iau parte la aceste manifestații, este strâns cu baioneta la spate. Mulți, foarte mulți vor fi săvârșit trădarea de neam numai puși între alternativa: loialitate, sau închisoare ori moarte. Dacă se poate înțelege cedarea de frică a celor mici și neînsemnați, nu se poate admite, nici ca împrejurare atenuantă, loialitatea acelor căpetenii politice culturale, pe cari am fost învățați să-i vedem în fruntea vieții publice românești, căci prin faptele lor au compromis marele principiu pentru care au luptat și ei și noi și strămoșii nostri. Oricât de însemnate sunt persoanele lor, erau datori neamului care i-a ridicat în slavă, cu o moarte eroică, așa cum au făcut-o cehii, sârbii, rutenii și italienii.

Desigur, aceste declarații sunt cunoscute în cercurile inițiate ale conducătorilor statelor și cei interesați, ungurii și nemții s'au îngrijit să le facă cunoscute în cercuri cât mai largi; desigur, aceste acte de lașitate vor fi așternute înaintea viitoarelor pertractări de pace, cu voință a întregului popor român, credincios dinastiei și statului“.

Am reprodus întocmai cuvintele cu care și-a motivat corpul voluntarilor dela Darnița manifestul său din 13/26 Aprilie 1917, singurul punct luminos în istoria din războiul mondial al românilor din Transilvania, la care au aderat și toți refugiații din vechea Românie. Sunt constatări extrem de dureroase și foarte clare, profetirea cărora s'a adevărit întocmai la anevoioasele tratative de pace ale României.

Iată motivul adevărat pentru care a trebuit să asistăm la aten-tatele din Arad. Partidul național de-acum are tot interesul ca „Uni-unea voluntarilor“ să dispară cât mai curând, sau să se transforme imediat în sucursala lui. Dacă „Uniunea“ nu se va învoi, întâmplările dela Arad ne dovedesc îndeajuns că nu se dă înapoi dela nici un fel de mijloace. Cine ar mai fi naivul să creadă, că aceiași voluntari ar fi în stare să se coboare de pe pedestalul moral mereu în creștere pe măsură ce trece timpul și să arunce valul uitării asupra celor mai frumoase momente din viața lor. Dimpotrivă, logica lucrurilor ne face să credem că amintirea dela Darnița, va fi păstrată în inimile voluntari-lor ca un act de înaltă prudență și legitimă mândrie, tot mai scump și tot mai drag.

Nici până acuma nu ne lipseau semnele antipatiei manifestate de partidul național, față de voluntari. Cine s'a împotrivit oare mai mult la mobilizarea corpului de voluntari cu ocazia instituirii adminis-trației românești în Ardeal, ca dl Maniu... De ce? Fiindcă îi era teamă că voluntarii îi vor smulge „imperiul“ Ardealului. Și mobilizarea vo-luntarilor nu s'a putut face, deși se impunea, pânăcând „frunțașii“ lor nu au fost din nou verificați printre membrii partidului național. Ope-rația aceasta făcută, corpul voluntarilor a fost mobilizat, iar îndrăz-neala partidului a crescut, treptat, până când în anul 1920 a încercat convocarea corpului voluntarilor — o formație militară — la congre-sul partidului dela Alba-Iulia, tot așa cum astăzi încearcă a-i chema la clubul Majestic. Din moment ce le-au răpit „frunțașii“, *„fructele ver-mănoase de eri, cari nu au putut trece proba de foc și sânge, față de tronul habsburgic și patria maghiară“*, — nu numai că nu le pot face nici un rău, dar le-ar aduce chiar însemnate servicii electorale.

Iată cu câtă ușurință se degradează în Ardealul desrobît de alții — orice avânt patriotic și orice amintire sfântă. Dâra de umbră trebue să păteze fără milă tot ce e frumos și luminos în manifestările aces-tui neam. Dacă aceasta a însoțit și marele act politic dela Darnița, dacă e adevărat că aceasta a fost prima Alba-Iulie a Ardealului, tot acolo am văzut și prima mostră de Consiliu dirigent. Pădurea de lângă Darnița a fost martoră a multor scene urâte. În vreme ce legendarul voluntar dela Belinț, țăranul Lăzărel Lăzărescu, în mijlocul mizeriilor, insectelor și tifosului exantematic din lagărul de prizonieri, își tîvea

cu fir de mătăsă drapelul tricolor pregătindu-se pentru marea clipă a înrolării în armata națională, „frunțașii” intelectuali se mâncau ca lupii în vederea ocupării graselor slujbe în perspectivă. La un moment dat, un tânăr candidat de profesor, în numele celor 120 de studenți universitari — vai, toți „fără trecut istoric” — cu lacrimi în ochi i-a implorat: — Dlor doctori, nu ne demoralizați...

Cei cinci ani dela împlinirea idealului național și șapte dela întâmplarea dela Darnița au fost un interval devolutiv în viața noastră publică. Consiliul dirigent din Darnița, unit cu cel dela Sibiu nu a putut să facă în acest timp nici un pas înainte. Drept reconfortare sufletească miilor de țărani cari au venit la adunarea d'n Arad, menită să demonstreze maghiarimei îndărătnice de acolo *solidaritate românească*, „frunțașii” voluntarilor nu au putut oferi decât o scenă din pădurea dela Darnița. Numai Lăzărel Lăzărescu, săracul, și cu cei de seama lui au fost de un entusiasm nealterat, asupra lor nu s'a prea răsrânt belșugul libertății naționale. Tot cu drapelul dela Darnița în mână a venit și la Arad, pentru ca să-l fâlfăie înc'odată în fața prințului, a ministrilor, oricare ar fi, și în fața ungurilor, așa cum jurase în sfânta clipă a înfrățirii dela Iași, în primăvara anului 1917. Dar entuziasmul lui a fost curând curmat. Pentru această faptă i-s'au adus aspre reproșuri la cari, din nesocotință atașându-mă și eu, m'a întrebat: Bine dle locotenent, dar la Iași nu tot așa am făcut?... Și Lăzărel Lăzărescu a rămas un moment încremenit cu mâna pe prăjina drapelului, ochii i-se înrouaseră și întorcându-se spre fanfara izvinenților îi dete ordin... să nu mai cânte! Pentru că, nu mai era ca la Iași...

Între corpul voluntarilor de eri și „Uniunea voluntarilor” de azi, s'așează firoasa prăpastie: Consiliul dirigent.

P. NEMOIANU

Cronica politică

Ostilitățile au început...

Am prevăzut încă din numărul trecut al *Țarei Noastre* eșecul definitiv al tratativelor de fuziune dintre partidul național și partidul țărănesc. Era o profeție ușoară, și nu ne simțim îndreptățiți să primim felicitări pentru ea. Oricine putea să prevadă pe deoparte că „fostul învățător” Mihalache nu va consimți să stea alături de „prințul” Cantacuzino, iar pe de alta, că țărăniștii nu vor accepta rolul de anexe „regățene” ale „fruntașilor” din comitetul de-o sută dela Cluj, după pilda orfanilor politici ai regretatului Tache Ionescu.

Partidul național își arată acum, firește, părerea lui de rău că fuziunea nu s'a putut face. Intr'un sălcu articol, împănat cu lăcrimoase accente de melancolie, confrății dela *Patria* dau tot soiul de explicații postume aruncând în fața aliaților de ieri amare reproșuri și spălându-se astfel pe mâni, pentru toate cele întâmplate, întocmai ca celălalt celebru meșter în ale pertractărilor: Pilat din Pont. Înțelegerea, adică, nu s'a încheiat, din pricina programului prea rășboinic al partidului țărănesc, și trădând această profundă taină *Patria* regretă, regretă, să-i plângi de milă, nu altceva...

Ca de obicei, și această atitudine e complet lipsită de sinceritate, ba pe de-asupra mai e și foarte ridicolă. Dl Iuliu Maniu are aerul să spună, după o guvernare comună în care oamenii au putut să se cunoască, după o înversunată luptă cot la cot împotriva Constituției, după patru ani de tratative, — reluate și întrerupte necontenit, că abia acum a descoperit pricina care s'a așezat de-acurmezișul unei tovărășii durabile între cele două partide. Și zice:

— „Țărăniștii cred până azi, că zicându-și partid de clasă pot apăra mai bine interesele țărănești decât noi, cari proclamăm ca axiomă partidul politic, care are la bază toate clasele sociale ale națiunii române, și urmărește apărarea intereselor tuturor și armonizarea lor”.

Prin urmare, deosebire de principii! Țărăniștii cred că pot apăra interesele rurale intitulându-se partid de clasă, — vezi colaborarea electorală cu d. Adolf Stern, — în vreme ce partidul național, — vezi cazul cu moșia dlui Șt. C. Popp —

urmărește armonizarea intereselor tuturor. Așa să fie... Aceste toate sunt însă lucruri de mult știute, și nicio surpriză nu putea interveni aci. Tălcul basmului e altul. Rând pe rând, partidul național s'a prezentat la târguială, în dreapta și în stânga, surăzător, gentil și încărcat de bune intenții. Oferte și supra oferte, propuneri scrise și preliminariile de acord, declarații și comunicate, inevitabilele accesorii ale tocmelelor politice s'au desfășurat într'un ritm liniștit, pentru ca la urmă, totul să se reducă la un adânc oftat de regret. Legănându-se așa, între amabilitățile de dinainte și părerile de rău de după aceea, d. Iuliu Maniu a reușit să rămână la mijloc, nemișcat. Vorba dlui Nicolae Iorga: fostul președinte al Consiliului dirigent nu știa cu ce pas să pornească...

Nu se poate spune același lucru și despre conducătorii partidului țărănist, cari, imediat după ruperea acordului încheiat cu partidul național au trecut Carpații și au deschis focul împotriva partidului național. Dnii I. Mihalache și dr. Lupu au venit în Ardeal și s'au oprit la Reșița Dumineca trecută, vorbind acolo despre zădărnica fuziune. D. dr. Lupu a spus pe față că fruntașii partidului național s'au aliat cu cei mai reacționari oameni politici din țară, cari au fost contra exproprierei, reformei agrare și votului universal. „În asemenea condiții, fuziunea era dela început condamnată, iar tratativele au avut de scop să precizeze că o apropiere între „reacționarii din partidul național“ și țărăniștii nu va fi niciodată posibilă. D. I. Mihalache a fost și mai drastic, a atacat de-adreptul pe d. Iuliu Maniu, acuzându-l că este o piedică în pașii tineretului din partidul național, care vrea să meargă spre democrație“.

Cu alte cuvinte, războiul a început, și e destul de interesant. Atitudinea celor două tabere nu pare să fie aceeași. Partidul național s'a incurcat în considerații programatice, dă tot felul de lămuriri prolixе, și se prefăce că e adânc întristat de rezultatul la care a ajuns. Partidul țărănist, cași cum n'ar avea multă vreme de pierdut, a trecut la ofensivă și începe lupta împotriva „oligarhiei“ din Ardeal, reprezentată prin oamenii cu cari el însuși ar fi dorit ieri să se unească.

Suntem par'că în fața unei complicități în lichidare. Tovărășii de până acuma, supărați, se arată gata să-și arunce față în față toate slăbiciunile, toate părțile urâte, pe cari și le cunosc în urma unei lungi cohabitații politice. E un concubinaj care incetează pentru că nu s'a putut isprăvi printr'o căsătorie.

Spectacolul începe. Oratorii dela *Dacia*, abia desfăcuți dintr'o lungă îmbrățișare de opoziție-unită, au pornit la o operă de reciprocă demascare. Așteptăm urmarea.

ION BALINT

G A Z E T A R I M A T Ă

„Gartea albă“

Acum i-un lucru isprăvit; —
Dar patru ani s'au împlinit
(Până și pruncii mici o știu)
De când ilustrul domn Maniu,
Neconținut,
Cu țărăniștii a tratat,
A petractat, și-a retractat,
A convocat la întruniri,
Și-a aranjat consfătuiri,
Neîncetat.

Ei mult se târguiră... Dar
Le fuse truda în zadar,
Căci insondabilul unchiuș
Nu s'a suit nici în căruș,
Și nici în car.
Ci, mulțumindu-le frumos,
Amabil, ceremonios,
Neîndrăsnind să fac' un pas,
La urma urmei a rămas,
Mă rog, pe jos.

Azi Mihalache, cu regret,
Le-a scris pe toate 'ntr'un caiet,
O „Carte Albă“ a compus,
Durerea 'ntreagă și-a expus,
In mod complet,
Și 'n cinstea-acestor severdani
Ca pildă la contemporani
A tipărit, fără urmări,
„Romanul unor pertractări
De patru ani...”

*Volumul scris în stil ales
Desigur va avea succes...
Dar, seria nu se va sfârși:
Maniu a stat de vorbă, și
Nu s'a 'nțeles,
Din zi în zi, din an în an,
Și cu partidu-averescan,
Și cu Constantinescu — Porcu, —
Gândind „Să merg cu Iorga, or cu
Morghiloman“*

*Deci, dacă toți aceștia scot
Câte-un volum, și-or spune tot,
Cum au tratat de-atâtea ori,
Și-or face scoarțe în culori,
Eu, vezi, socot
Că adăugându-le mereu,
Atâtea cărți, nu va fi greu
In bibliotecă să admir
Cu nesfârșite străluciri,
Un curcubeu!...
ANA & CAIAFA*

INSEMNĂRI

Suveranii noștri în Polonia. Protocolara solemnitate s'a desfășurat la Varșovia în cadrele unei însuflețiri de o sinceritate puțin obișnuită. Arareori, raporturile dintre două popoare au fost pecetluite de o mai strânsă potrivire de interese. Suveranii noștri n'au mers în capitala Poloniei, însoțiți numai de regescul lor prestigiu; primirea de care s'au bucurat n'a isvorât numai din convenționala politețe datorită unor iluștri oaspeți străini. A fost o călduroasă manifestație populară, care a consfințit în mijlocul uralelor, o firească legătură politică.

A fost o delicată atenție aceea a presei polone, care a transcris de-a dreptul pe românește în coloanele ei, vechiul dicton: „Unde-s doi puterea crește!” Steagurile noastre tricolore în frățite pe zidurile Varșoviei laolaltă cu drapelul Poloniei, au tălmăcit, într'adevăr o realitate. Aclamările neîntrecute cari au însoțit tot drumul pe Regele și Regina unei țări amice, au fost tot atâtea înțelegătoare chemări adresate României.

Tratatul dintre România și Polonia e, fără îndoială, cea mai serioasă pavăză a civilizației europene în fața valului de nebulie roșie care se frământă în Rusia sovietică. Dar, mai presus de orice, această alianță apare ca singura apărare a granițelor de nord, ale celor două națiuni. Ziarele noastre înregistrând cu o legitimă mândrie sârbătorească vizită dela Varșovia, au înțeles tot rostul acestei fraternizări.

Un singur glas discordant s'a auzit aici la Cluj; acela al *Patriei*, care s'a arătat suparată, că, dintre cei doi șefi de stat cari s'au întâlnit la Varșovia *unul singur* apărea ca reprezentantul adevărat al țării sale: președintele Republicii poloneze. Cu aceste atitu-

dini, ne-am mai întâlnit însă și alti dată, și ele nu ne miră. Ne aducen aminte cele petrecute la încoronare, și trebuie să tragem concluzia unei boale incurabile de fiere.

Di Alexandru Vaida și Mihail Eminescu. — Apropierea celor două nume va părea multora destul de curioasă. Nu noi suntem autorii ei. Știm foarte bine că ar fi foarte greu cuiva să găsească un punct de contact între fostul medic dela Carlsbad și cel mai mare poet pe care l'a dat până acum România.

Ce s'a întâmplat însă? Acum câțva timp, d. N. Iorga s'a plâns în revista *Ramuri* dela Craiova, că Mihail Eminescu ar fi prea puțin prețuit în Ardeal. Oficiosul partidului național a sărit imediat în apărare, simțindu-se par'că obligat să intervină într'o asemenea discuție literară și acuzând pe d. N. Iorga de... „regionalism moldovenesc” s'a arătat gata să ofere proba definitivă, proba sdobitoare, că Ardealul a apreciat totdeauna pe Mihail Eminescu. Dar, să lăsăm să vorbească autorul articolului din *Patria*. Am comite un adevărat sacrilegiu dacă am știrbi o fărâmitură din această perla de logică.

lat-o:

— „Cât privește restul Ardealului, iarăș dl N. Iorga nu are dreptate. Este suficient să amintim cultul dlui Vaida pentru Eminescu; că acum doi ani dl I. Agârbiceanu a ținut o conferință la Cluj despre marele poet; că anul acesta dl G. Bogdan Duică a vorbit la Teatrul Național despre întâia dragoste a lui Eminescu; că chiar în cursul acestei săptămâni tinerimea ardeleană dela „România Jună” dă serbări cu scopul de a strânge un fond cu care să se ridice o statuie lui Emi-

nescu la Cluj, — este suficient să amintim toate acestea, pentru ca să se vadă că Eminescu este al Ardealului ca și al Moldovei.“

Vedeți, sunt o mulțime de argumente: conferința dlui Agârbiceanu de-acum doi ani, aceea a dlui Bogdan-Duică din anul acesta, serbările „României June,“ — dar în fruntea lor stă, ca o cunună, ca o dovadă supremă: cultul dlui Vaida pentru Eminescu... Am putea să întrebăm prin ce s'a manifestat, de-alungul vremii, acest „cult“ al patronului *Patriei*? Prin scrisori? prin conferințe? prin strângere de fonduri?

Dar nu întrebăm nimic, nimic, nimic. Felicităm pe toți poeții, noveliștii și criticii *Patriei* la un loc pentru descoperirea făcută, și propunem în favoarea lor o simfioare urcare de salariu. Ce Dumnezeu, slugărnicia trebuie răsplătită!...

Eroii dela 1848. — S'au împlinit, deunăzi, trei sferturi de veac dela izbucnirea revoluției din 1848 în Muntenia. Ziarele noastre au închinat numeroase articole în cinstea acestui eveniment, sărbătorind primul act de îndrăzneală realizare al democrației românești: „Constituția dela Islaz“.

Cu acest prilej, se repede și *Dimineața* să comemoreze... Pe o jumătate de pagină, confratele nostru tipărește câteva portrete ale eroilor dela 1848, printre cari se răsfăț, pe nu știu câte coloane, turtind pe celelalte, figura marelui revoluționar: Daniel Rozenthal... Cu alte cuvinte, ar trebui să credem că e iarăș vreo rudă de-a dlui Iacob Rozental.

O fi. Noi știam până acum, că mișcarea națională dela 1848 a fost făcută de frații Golești, de Brătianu, de C. A. Rossetii, de N. Bălcescu, de Eliade-Rădulescu. Să-l mai vâri acum printre aceștia și pe răposatul Daniil Rosent-

hal, care o fi fost și el pe undeva, e pur și simplu o necuviință.

Nimic mai mult.

Moartea transfugului politic. — O știre din Praga, aproape de necrezut. Tribunalul electoral, la cererea partidului socialist ceh, a anulat mandatele a patru deputați: dr. Bartosek, Draxel, dr. Wrhenski și dna Ianda Stych pentru că... au votat în Cameră împotriva rezoluției partidului. Raționamentul ar fi următorul. Alegătorii au dat votul lor, nu atât *candidatului*, cât *programului* cu care s'a prezentat acesta. Deci, deputatul care și-a abandonat programul, trebuie să renunțe și la locul său în Parlament.

Teoria are, desigur, multe puncte vulnerabile. Dar, dacă ea ar isbândi. — am asista la moartea transfugului politic. Pasările călătoare ale vieții noastre publice n'ar mai trece la „Galeria lichelelor“, ci ar fi trimise frumușel la plimbare.

Tribunalul din Praga a aruncat sămânța unei idei interesante.

„Castelul dela Ciucea,“ Termitele parazitare ale presei românești nu se dau bătute cu una cu două. Honigmanii, pe care-i ținem de guler și ale căror servicii de proxeneți ai condeului le-am refusat cu scârbă, își plasează zilnic la tipar balele, singura armă cu care i-a înzestrat natura. Piperniciți și neputincioși, împinși de puturoase impulsuri atavice, acești antipatici spectri ai tuturor anticamerelor, pe unde trec lasă murdăria unei calomnii anonime. Acum în urmă practicându-și obiceiul vechiu, imaginația lor săracă și imbecilă, se oprește din nou în fața „castelului dela Ciucea“, întrebându-l pe d. Goga cu aiere de veritabili samșari: „cum de-a izbutit să și-l procure?“ Consecvenți atitudinii ce ne-am impus răspundem și de astădată cu

un picior, subț a cărui presiune formidabilă autorul infamiei, se va prăvăli, credem până la ghișeurile „Bănci Agrare” din Cluj, unde i se pot da toate lămuririle necesare.

O desiluzie. — Dl Iacob Rozenthal a avut o adâncă „desiluzie” în urma discursului de recepție rostit de d. Octavian Goga la „Academia română” și și-o mărturisește în *Adevărul literar și artistic*. (Firma Schulder și Berger are, firește, și o sucursală literară.) Modest din fire, și aplicat dintr’o tainică dispoziție spre anonimatul productiv, d. Iacob Rozenthal iscălește gloduroasa notiță cu pseudonimul. *Un cettor*.

Evident, d. Iacob Rozenthal nu e mulțumit cu felul în care d. Octavian Goga a priceput și a tălmăcit versurile lui Gheorghe Coșbuc. În special, vărul dlui Leonard Paukerow nu se împacă de loc cu atot-puternicia satelor.. Da, da, pentru a înțelege cu temei opera lui Gheorghe Coșbuc, trebuie să fi copilărit cel puțin zece ani prin Polonia.

În aceea privește talentul de scriitor al dlui Octavian Goga, mărturisim și noi că e în afară de orice critică din partea excelentului om de litere Iacob Rozenthal, cunoscutul nostru stilist și estetician român.

Cărți și reviste. Am primit la redacție următoarele cărți și reviste: *Marin Demetrescu: Pasteur. Viața și lucrările lui*. Editura „Ramuri”, un volum de 100 pagini 8°. Prețul 12 Lei.

Al. Macedonski: Albine de aur. Nuvele. Ed. „Viața românească S. A.” Un volum de 100 pag. Prețul 12 Lei.

N. Iorga: Omul care ni trebuie. Piesă în 3 acte. Ed. „Ramuri”. Un volum de 56 pagini, prețul 12 Lei.

N. Iorga: Războiul nostru în note zilnice, vol. III. Ed. „Ramuri”. Un volum de 360 pagini, prețul 50 Lei.

*

Revista Vremii Anul III, Nr. 10. Apare la București, Calea Victoriei 77, sub direcția unui comitet. Prețul unui număr Lei 5.—.

Năzuința, Anul II. Nr. 2. Revistă literară-științifică. Apare la Craiova, inst. de arte grafice „Scrișul românesc” sub direcția d-nei Elena Farago. Prețul unui număr Lei 12.—

Lamura, Anul IV. Nr. 8 revistă de cultură generală. Apare în București, Strada Kalindern 10 sub direcția unui comitet în frunte cu d-l A. Brătescu-Voinești. Prețul unui număr Lei 8.—.

Literatura pentru copii. Literatura pentru copii a luat un frumos avânt în ultimii ani. Câte-va reviste pentru copii și o mulțime de cărți de povești, poezii, glume, inundă piața și spre lauda copiilor fie zis, se vând în măsură mai mare, ca cele destinate adulților. Literatura aceasta e o literatură a bucuriei, de-aceea cartea *Bucuria copiilor* a pseudonimului Ali-Baba, apărută în editura „Ramuri” are un titlu foarte nemerit. Un cunosător adânc al sufletului copiilor, îi poartă în lumea poveștilor, indușându-i uneori, pentru-ca la urmă să-i învelească.

Volumul cuprinde 13 povestiri potrivite, unele din lumea animalelor de casă, cei mai buni prieteni ai copiilor, altele din lumea plantelor și florilor, una despre Baba-Holera, care nu poate să facă vre-un rău unui tânăr cioban, una despre Moș-Nae norocosul, cel cu barbă albă ca omătul și cu inimă bună ca pâinea, iar restul despre copii buni, ori despre copiii răi cari au devenit buni.

Copiii, cari citesc cartea asta nu pot să devină, decât buni, de-aceea o recomandăm cu toată căldura, mai ales, că e scrisă pe înțelesul și după mentalitatea copiilor, într’o frumoasă limbă românească.